

DOORSTARTDOCUMENT

versie 4 september, inclusief feedback stuurgroep d.d. 3 september

PROCES VAN CONCEPT-RES NAAR RES. 1.0

1.	De RES, regionale samenwerking, lokaal verankerd	2
	Concept-RES als tussenresultaat en vertrekpunt voor vervolg.....	3
2.	Ambitie, doelstellingen en resultaat	4
	Terugblik.....	4
	Waar werken we naartoe?	7
	Innovaties	7
	Tijdsperspectief	7
	Continuïteit: doorkijk ná RES 1.0.....	8
3.	Projectopbouw en werkwijze	9
	Voortbouwen op en verrijken van lokale processen.....	9
	Vier gebiedsgerichte studieopdrachten én bestuurlijke werkgroepen.....	10
	Beschrijving van de vier gebiedsgerichte studieopdrachten	11
	1. Studieopdracht: opwek en bundeling (met Infrastructuur).....	11
	2. Studieopdracht: opwek en meekoppelkansen landschap en financiële participatie/lokaal eigenaarschap.....	12
	3. Studieopdracht: opwek en agrarische structuur	13
	4. Studieopdracht: opwek en stedelijk gebied - industrie- en woningdaken, warmte	14
	Beschrijving van de werkgroepen en thema's	14
	1. Werkgroep belemmeringen	15
	2. Werkgroep omgevingsbeleid.....	15
	3. Werkgroep Netcapaciteit	15
	4. Werkgroep Lokaal Eigenaarschap	16
	5. Werkgroep warmte PM.....	16
4.	Governance-structuur en planning.....	18
5.	Participatie & communicatie	21
6.	Projectorganisatie en middelen.....	24
7.	Bijlage I Procesafspraken Stakeholderoverleg	25
8.	Bijlage II Prioriteiten Stakeholdersoverleg voor RES 1.0	26
9.	Bijlage III Aandachtspunten Stakeholdersoverleg RES 1.0	27
10.	Bijlage IV Concept-RES: onderzoeksgebieden wind/zon op land	28
11.	Bijlage V Reacties organisaties op concept RES.....	31

1. De RES, regionale samenwerking, lokaal verankerd

In het Klimaatakkoord is afgesproken dat iedere energieregio een regionale energiestrategie maakt. RES Regio Foodvalley is één van dertig Nederlandse energieregio's, die nu een eigen RES maakt. Het opstellen van een RES gebeurt stap voor stap, waarbij de opgave steeds concreter wordt ingevuld.

In 2019 startten de 8 gemeenten van Regio Foodvalley, samen met de provincies, waterschappen en een aantal stakeholders als RES Regio Foodvalley met het opstellen van een gezamenlijk Regionale Energiestrategie (RES) Foodvalley. In de RES wordt gestreefd naar gedragen keuzen voor de opwekking van duurzame elektriciteit, de warmtetransitie in de gebouwde omgeving en de daarvoor benodigde opslag en energie-infrastructuur, in lijn met de afspraken in het Klimaatakkoord.

De gezamenlijke aanpak om te komen tot RES 1.0 is vastgelegd in het startdocument van juni 2019. Hierin wordt een tweeledig doel/beoogd resultaat van de RES beschreven:

- RES als product: in de RES wordt concreet inzichtelijk gemaakt hoe de regionale klimaatambitie kan worden gerealiseerd. Voor de periode tot 2030 wordt uitgewerkt met welke energiemix en in welke zoekgebieden de opgave kan worden gerealiseerd. Voor de periode tussen 2030 en 2050 worden scenario's geschetst, rekening houdend met innovatie.
- RES als proces: de regio staat voor een meervoudige onderhandelings situatie. Er start een breed ontwikkelproces met verschillende beelden, belangen en opvattingen. Doel van het RES-proces is om deze belangen aan elkaar te verbinden en daardoor eigenaarschap en draagvlak te verkrijgen bij een brede groep betrokkenen.

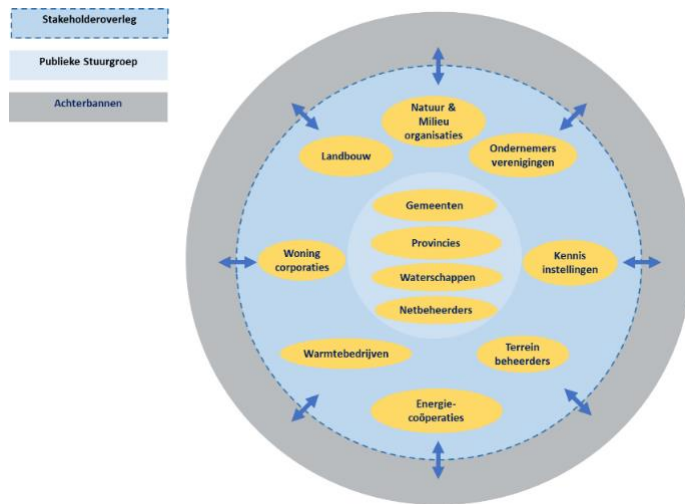
We werken samen, maar nemen elkaars verantwoordelijkheden en bevoegdheden niet over.

Iedere overheid is autonoom binnen zijn eigen domein. De RES is een afstemmingsplatform waarin ambities, beleid en plannen worden samengebracht, en waar samenwerking en steun bij elkaar kan worden gevonden. De RES Regio Foodvalley faciliteert het proces, biedt een platform om kennis te delen en zaken onderling bespreekbaar te maken, probeert te inspireren, en ondersteunt de besluitvorming door de partners. Bij het opstellen van RES 1.0 wordt nadrukkelijk gebruik gemaakt van wat er in lokale processen aan kennis en menskracht aanwezig is.

Lopende onderzoeken, communicatieprocessen en projecten worden zoveel mogelijk in de RES 1.0 meegenomen. We gaan niets over doen, we sluiten zo veel mogelijk aan. Veel van wat wordt beschreven gebeurt lokaal al. Dat blijft zo, maar we proberen het te verbinden en te verbreden.

De RES 1.0 wordt een product van de partners, die samen de weg naar 2030 inslaan. Dat vergt een flinke inspanning, van de projectorganisatie en van de partners.

Het uiteindelijke resultaat wordt na akkoord in het Stakeholderoverleg ter vaststelling voorgelegd aan de acht gemeenteraden in RES regio Foodvalley, aan de Provinciale Staten van beide provincies en aan de algemeen besturen van de waterschappen. Op die manier wordt het samen met stakeholders bereikte resultaat ook formeel verankerd in de publieke besluitvorming. De RES als product én als proces is dus van ons allemaal.

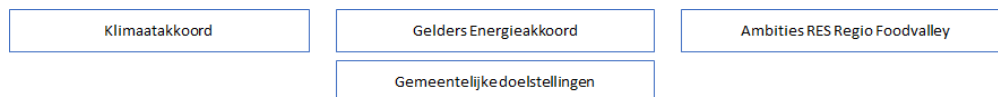

Figuur 1: betrokken partijen

Concept-RES als tussenresultaat en vertrekpunt voor vervolg.

Er ligt sinds mei 2020 een tussenresultaat, een concept-RES. Een regionaal bod van 0,75 TWh en een ambitie van 1,0 TWh die de betrokken stakeholders nader willen invullen en realiseren.

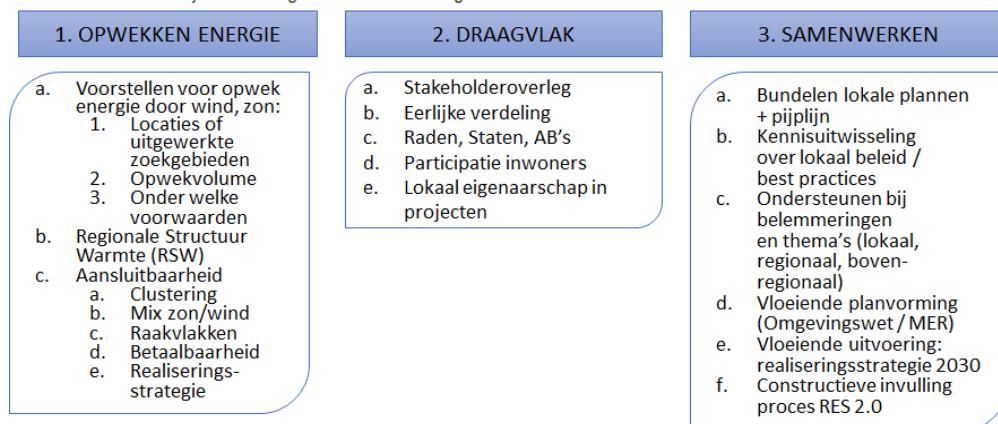
De concept-RES is het vertrekpunt op basis waarvan we verder werken. Nu moet de concept-RES worden uitgewerkt tot een RES 1.0. Stakeholders gaven ons voor de uitwerking naar RES 1.0 de opdracht om de opwek concreter te maken qua locatie, vermogen en aansluitbaarheid op het netwerk. In dit proces dient de betrokkenheid van inwoners te worden versterkt, mogelijk door kansen mee te koppelen en zo extra kwaliteit toe te voegen. Verder dienen de gemeenteraden, Provinciale Staten en algemeen besturen van de waterschappen, actief te worden meegenomen en in de samenwerking met alle stakeholders te worden ondersteund. Kortom: concretiseer de opwek, borg het draagvlak, organiseer de samenwerking.

Het stakeholderoverleg, incl Raden, staten en AB's, werkt in gezamenlijkheid toe naar de volgende hoofddoelstelling:

RES 1.0 (juli 2021)

Daaronder herkennen wij samen de volgende nadere doelstellingen:

Figuur 2: doelenboom

2. Ambitie, doelstellingen en resultaat

Terugblik

In mei 2020 was de concept-RES Foodvalley gereed. De concept-RES is inmiddels in een groot deel van de gemeenteraden, Provinciale Staten en algemene besturen van de waterschappen behandeld. De resterende besturen volgen in september. Voor/op 1 oktober 2020 wordt de concept-RES ingediend bij het Rijk.

De concept-RES kwam tot stand door een actief stakeholderproces.

Bij het totstandbrengen van de concept-RES hebben deze stakeholders ieder op eigen wijze ruggespraak gehouden met hun achterban / organisatie. Daarbij is kennis gedeeld en opgehaald, zowel over de inhoud van de concept-RES als over het doorlopen proces. Gemeenten, provincies en waterschap hebben hun volksvertegenwoordigers en medebestuurders geïnformeerd. Daarnaast voerden gemeenten op verschillende manieren het gesprek met de eigen inwoners: een informatiebijeenkomst, gesprekken met dorpsraden, een burgerpanel, dorpsstoer of markt.

Nieuwe fase

Met de stap naar de RES 1.0 belanden we in een nieuwe fase. In de RES 1.0 streven we naar het concretiseren van de zoekopgave (locaties of zoekgebieden), de onderbouwing daarvoor, naar meekoppelkansen (koppeling met andere opgaven, waarden en kwaliteiten).

Waar mogelijk vertalen we de concept-RES door naar projectlocaties en een uitvoeringsprogramma. Alle partners hebben daarbij hun inbreng, zodat alle belangen zo veel mogelijk een plek krijgen.

De RES 1.0. moet volgens de afspraken vóór 1 juli 2021 door alle betrokken raden, Provinciale Staten en algemene besturen zijn vastgesteld. We ronden het maken van RES 1.0 af in maart 2021. Eind maart kan die besproken worden in het Stakeholdersoverleg. Daarna volgt het vaststellen in raden, Provinciale Staten en algemene besturen in de maanden april/mei/juni 2021.

Het document dat voor u ligt, gaat in op hoe we dit proces kunnen doorlopen en met elkaar inhoud geven aan de concept RES 1.0.

Mutual Gains blijft leidend

De RES regio Foodvalley heeft gekozen voor de Mutual Gains benadering. Deze aanpak is vastgesteld in het startdocument (juni 2019). Kenmerken van de Mutual Gains benadering:

- *zoveel mogelijk belanghebbenden worden betrokken*
- *consensus in plaats van compromis*
- *creëren van begrip voor elkaars belangen.*
- *aan zo veel mogelijk belangen tegemoet komen -> winst voor eenieder*
- *consensus centraal*
- *joint fact finding (JFF) - gezamenlijke vaststellen van duurzame oplossingen.*

In de komende fase bouwen we – zoals aangegeven in de Startnotitie - voort op deze Mutual Gains benadering. De procesafspraken zijn opgenomen in **bijlage I**.

Uitgangspunten en randvoorwaarden voor RES 1.0

De doelstelling voor de 30 Nederlandse RES'en gezamenlijk is om in 2030 een gezamenlijk opwek aan duurzame energie van 35 TWh/jaar op land gerealiseerd en operationeel te hebben. RES regio Foodvalley wil - als één van de 30 RES'en – in elk geval 0,75 TWh gerealiseerd en operationeel hebben, met een ambitie van 1 TWh.

De vastgestelde opgave voor energiebesparing, wat in de pijplijn zit, en bestaand lokaal en regionaal beleid is en blijft uitgangspunt. We werken verder op basis van de kernprincipes van de concept-RES:

- zon op dak, restlocaties, parkeerterreinen;
- wind en zon langs infrastructuur/snelwegen.

We onderzoeken verder

- zoek- en onderzoeksgebieden voor wind en voor zon op land.

Zie hiervoor dit schema uit de concept RES:

Figuur 3: Redeneerlijn uit concept-RES

Onderzoeksgebieden en lokale processen

In de concept-RES zijn een aantal concretere onderzoeksopgaven voor zon en wind geformuleerd. Zie voor een uitgebreidere beschrijving **bijlage IV**. Voor deze onderzoeksgebieden zal RES 1.0 waar mogelijk concretere uitspraken doen.

Prioriteiten en aandachtspunten uit enquête mei 2020

In het Stakeholderoverleg is bij het afronden van de concept-RES in mei 2020 ook een evaluerende enquête gehouden. Daarin zijn aanbevelingen gedaan voor de fase naar de RES 1.0. Daarbij is met name genoemd:

1. De maatregelen om het bod van 0,75 TWh in te vullen moeten concreter worden
2. De participatie van inwoners moet inhoud krijgen, de 'lege stoelen' voor inwoners en jongeren in het Stakeholderoverleg moeten worden bezet
3. Er moet meer aandacht komen voor koppelkansen: hoe kun je meerdere belangen dienen met het opwekken van duurzame energie op land?

In **bijlage II** staan de aandachtspunten die het stakeholdersoverleg heeft meegegeven voor de fase naar de RES 1.0. In **bijlage III** staan de adviezen die het stakeholdersoverleg meegaf voor de komende periode.

Opgave volgend uit bespreking concept-RES door stakeholders

De concept-RES is inmiddels behandeld in de meeste raden, Provinciale Staten en algemeen besturen. In twee gemeenten wordt de concept-RES in september behandeld. Bij de behandeling zijn moties / amendementen aangenomen.

Ook andere stakeholders hebben na terugkoppeling met hun achterban suggesties gedaan voor het vervolg.

De volledige lijst met besluiten, moties, amendementen en reacties is opgenomen in **bijlage V**.

Netimpact

De netbeheerders hebben een netimpactanalyse opgesteld voor RES Regio Foodvalley met de volgende strekking:

- de netbeheerders zien goede kansen om grootschalige opwek te realiseren langs infrastructuur in een oost-west oriëntatie;
- de capaciteit in het net is onvoldoende; er zal moeten worden geïnvesteerd in capaciteitsverruiming;
- clusteren van zon en wind leidt tot een betere netbenutting en beperkt benodigde investeringen;
- de verhouding zon-wind is niet optimaal. Dat leidt tot problemen in de netbelasting;
- zon op dak in niet-stedelijke gebieden heeft door de geringe netcapaciteit in het buitengebied snel effect op het net en aansluitmogelijkheden.

Met de netimpactanalyse geven Stedin en Liander inzicht in de effecten van het bod in de concept-RES in termen van kosten, ruimte en realisatietijd. Graag werken zij samen met RES Regio Foodvalley verder aan een kostenefficiënte, ruimtelijke inpasbare en tijdig realiseerbare RES 1.0.

Om hierin de juiste afweging te kunnen maken tussen ruimte, draagvlak en systeem bieden netbeheerders handvatten voor systeemefficiëntie aan. De handvatten t.a.v. systeemefficiëntie worden gebundeld in een product dat uiterlijk 1 oktober wordt opgeleverd. Dit product is

ondersteunend aan het grotere doel: gezamenlijk kunnen anticiperen op de ontwikkelingen in de regio en zo werken naar een realiseerbare en kostenefficiënte RES.

Waar werken we naartoe?

De concept-RES bestaat uit twee delen. Het eerste deel A "Achtergrond en onderbouwing" heeft geen verdere uitwerking. Dit blijft in principe zoals het is. Het tweede deel B "Strategische keuzes" moet verder worden uitgewerkt naar RES 1.0. Dat is onze opgave.

We maken van de uitwerking van deel B een zo SMART mogelijk uitvoeringsprogramma, waarin het realiseren van de doelstelling zo concreet mogelijk wordt gemaakt. RES 1.0 legt zo concreet als kan plaats (locatie, zoekgebied), tijd en capaciteit vast van alle maatregelen om duurzame energie op te wekken of restenenergie te hergebruiken. Dit gebeurt voor elke gemeente in de Foodvalley. De mate van concreetheid is afhankelijk van maatschappelijk en politiek draagvlak en de lokale besluitvorming. We werken aan een zo bondig mogelijk deel B.

We verwachten niet dat alle projecten even concreet kunnen zijn. De mate van concreetheid kan variëren t.a.v. nauwkeurigheid locatie, grootte van de ontwikkeling en (on)zekerheden t.a.v. draagvlak, ruimtelijke procedures etc. In het bod RES 1.0 maken wij daarom onderscheid in:

- concrete plannen die zonder belemmeringen ontwikkeld kunnen worden;
- plannen waar nog verder uitzoekwerk voor nodig is;
- plannen die op een later moment verder ontwikkeld kunnen worden en dus nog geen onderdeel zijn van het bod van RES 1.0.

We laten in de RES 1.0. zien hoe deze plannen relateren:

- aan het bod van 0,75 TWh en de ambitie van 1,0 TWh;
- hoe deze initiatieven passen in een toekomstbestendig net.

Randvoorwaarde is dat alle maatregelen in januari 2030 gerealiseerd kunnen zijn.

Innovaties

Kernenergie, kernfusie en geothermie spelen in RES 1.0 nog geen rol, omdat deze naar alle waarschijnlijkheid niet voor 2030 beschikbaar zullen zijn. Wij hebben de Rijksoverheid verzocht nader onderzoek te doen naar alternatieve energiebronnen. Dat staat niet in de weg dat in de periode tussen nu en 2030 hard gewerkt kan worden aan die vormen van opwek zodat ze in de periode tussen 2030 en 2050 mogelijk wél een rol kunnen spelen. DE RES 1.0 staat deze innovaties dus niet in de weg.

Waterstofgas is een energiedrager die wel eerst met bijvoorbeeld zonne- of windenergie gewonnen moet worden. Hierdoor is de rol van waterstof in de energietransitie die van middel om energie op te slaan. En als middel om schommelingen of capaciteitstekorten in het netwerk op te vangen. Die rol is door beperkingen in uitvoerbaarheid en schaalbaarheid richting 2030 relatief laag. Met de verwachte groei van het aandeel hernieuwbare elektriciteit wordt waterstof richting 2050 een relevante technologie voor energieopslag en gebruik in de mobiliteitssector.

Tijdsperspectief

In het Klimaatakkoord is opgenomen dat uiterlijk op 1 januari 2025 alle aangevraagde benodigde vergunningen zijn afgegeven en dat tenders voor uitgifte van projecten zijn afgerond met oog op de tijdige realisatie van de opgave.

Dit betekent al terug redenerend dat het belangrijk is om in de periode naar de RES 1.0 onderscheid te gaan maken naar projecten die op korte, op middellange en op lange termijn gerealiseerd kunnen worden. Daarbij speelt niet alleen de vergunning termijn een rol, maar ook bijvoorbeeld of de netcapaciteit gerealiseerd kan worden, of er draagvlak is, wat meekoppelkansen aan tijd vragen etc.

Een ander punt zijn de verkiezingen voor de Tweede Kamer in maart 2021 en die van de gemeenteraden in maart 2022. We kunnen niet voorzien hoe dit van invloed is op het RES-proces. Het is goed dit te monitoren.

Continuïteit: doorkijk ná RES 1.0

Ook na het vaststellen van RES 1.0 zal de regio blijven samenwerken, zeker omdat vervolgstappen zoals de RES 2.0 in 2023 al zijn voorzien. Continuïteit in de samenwerking tussen de overheden en wellicht ook stakeholders is daarom belangrijk. In RES 1.0 geven we aandacht aan het vervolg: hoe blijft afstemming en samenwerking ook in de toekomst geborgd? Hoe gaan we de uitdagingen richting 2050 aan? Het uitspreken van de intentie voor een blijvende samenwerking, ook met inwoners en jongeren aan het Stakeholdersoverleg, zou een basis hiervoor kunnen bieden.

3. Projectopbouw en werkwijze

Voortbouwen op en verrijken van lokale processen

Belangrijk is dat de verdere uitwerking van de concept-RES naar RES 1.0 een proces is dat primair lokaal vorm krijgt. Elke gemeente heeft zijn eigen ambities en maatregelen, en zijn eigen processen. Dat blijft zo, het lokale proces staat voorop. Het proces naar RES 1.0 wordt dan ook primair lokaal ingevuld, en gedragen door bestuurders en medewerkers van de lokale overheden. Dat lokale proces gaat onverkort door.

Maar ook een lokaal proces staat niet op zichzelf. Er is winst te behalen door samen te werken. Door samen op te trekken in communicatie naar inwoners en samen burens en andere stakeholders in de processen te betrekken. Door samen te kijken hoe opwek door zon en wind in het totale landschap passen en daar meerwaarde kunnen hebben. Dat geldt zeker daar waar vraagstukken grensoverschrijdend zijn.

Zo heeft een aantal opgaven effecten in meerdere gemeenten. Dat vereist gebiedsgerichte afstemming tussen buurgemeenten. Ook kan sprake zijn van meekoppelkansen die een coalitie van gemeenten en stakeholders vergt. Denk aan agrarische structuurversterking, natuurontwikkeling, verbetering waterhuishouding of verbinding met de warmtetransitie. De lokale processen staan voorop, maar kunnen worden verrijkt door relaties te leggen met burens en met andere beleidsterreinen. In de RES 1.0 zoeken we die verrijking. Door opgaven te verbinden, met behoud van ieders eigen verantwoordelijkheid ontdekken we wellicht meer meekoppelkansen en komen we mogelijk verder.

Gebiedsgericht werken bevordert de integraliteit tussen verschillende opgaven. Dat is ook één van de belangrijkste uitgangspunten van de Nationale Omgevingsvisie (NOVI).

NOVI: *“Nederland; dynamisch en welvarend. Ruim 17 miljoen mensen op een relatief kleine oppervlakte. Wonen, werken en recreëren. Ook naar de toekomst toe barstensvol ambitie die druk legt op de ruimte. Daarom moeten economie, milieu, leefbaarheid en duurzaamheid bij de inrichting van ons land niet apart, maar in samenhang met elkaar worden bekeken.”* De NOVI heeft vier prioriteiten aangeven:

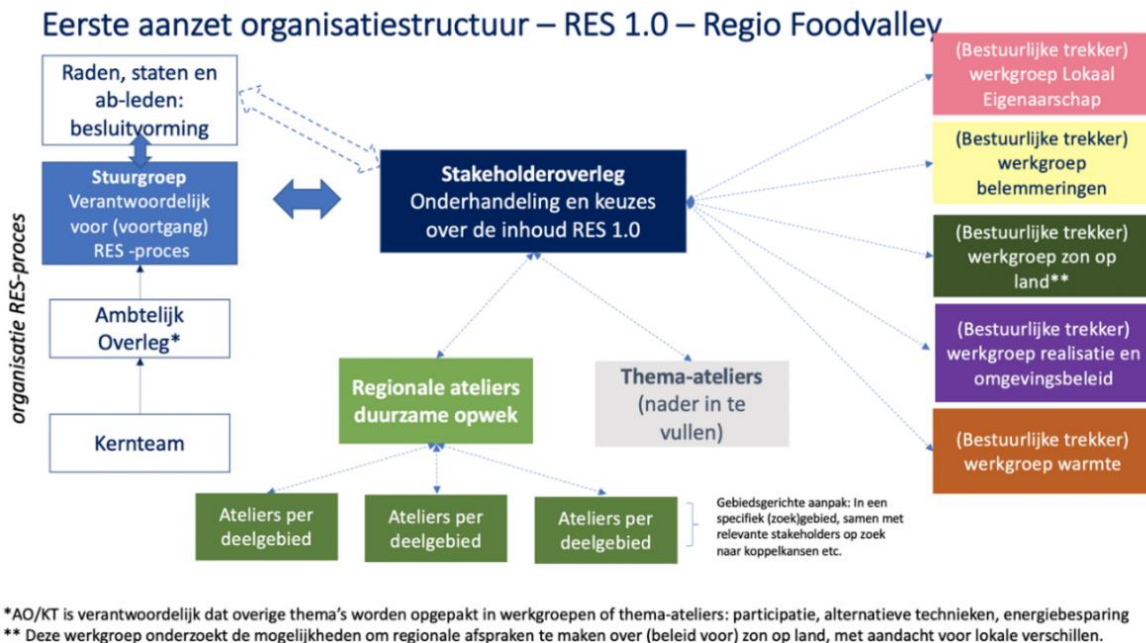
1. Ruimte voor klimaatadaptatie en energietransitie
2. Duurzaam economisch groeipotentieel
3. Sterke en gezonde steden en regio's
4. Toekomstbestendige ontwikkeling van het landelijk gebied.

We pakken een aantal opgaven daarom gebiedsgericht, in concrete opgaven op, om op die manier beleid versneld te verdiepen en te leren van concrete casussen.

Naast de NOVI, leveren ook de POVI (provinciale omgevingsvisie) en de BOVI (blauwe omgevingsvisie) van het waterschap Vallei en Veluwe input.

Organisatiestructuur: gebiedsgericht werken

In juni 2020 is door het ambtelijk overleg, de stuurgroep en het Stakeholderoverleg vooruitgekeken naar het proces op weg naar RES 1.0. De onderwerpen uit de concept-RES die uitwerking behoeven, zijn geformuleerd. Er was overeenstemming om voor de uitwerking ervan de organisatiestructuur in stand te houden. In mei 2020 leverde dat een voorstel op om met **werkgroepen en ateliers** verder te werken. Zie onderstaande figuur.

Figuur 4 Eerste aanzet organisatiestructuur, mei 2020

Vier gebiedsgerichte studieopdrachten én bestuurlijke werkgroepen

Voorstel in dit doorstartdocument is om in vier gebiedsgerichte **studieopdrachten**, gebieden te onderzoeken. Daar kan, door de opgave gezamenlijk op te pakken en uit te werken, een verrijking plaatsvinden, en gezamenlijke belangen worden ingepast. We werken de studieopdrachten uit in een aantal werkateliers. De ateliers komen (orde grootte) zes keer bij elkaar, tussen oktober en maart globaal eenmaal per drie weken. Voor de efficiency doen we dat steeds op één dag. Dan focussen we met de betrokken stakeholders achtereenvolgens op de vier afzonderlijke gebiedsgerichte studieopdrachten. De studieopdrachten gaan over lokale grenzen heen kijken. Er zijn steeds meerdere gemeenten en andere stakeholders bij betrokken. Adagium bij de studieopdrachten is samenwerken, belangen benoemen, meekoppelmansen in kaart brengen, concrete locatiekeuzes voorstellen of keuzenota's voorbereiden, draagvlak bij meerdere actoren vinden. Het resultaat kan daarna gebruikt worden als richtinggevend voor vergelijkbare locaties.

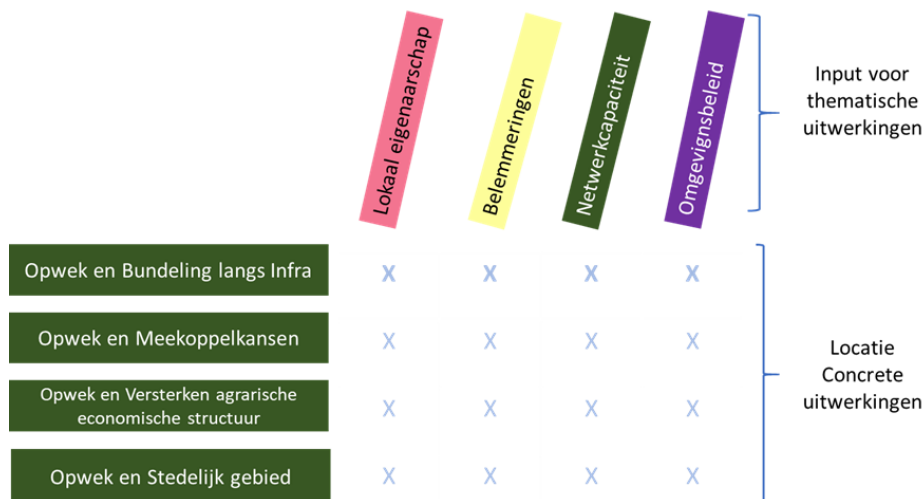
Figuur 5 Studieopdrachten worden uitgewerkt in 6 achtereenvolgende ateliers

De procesorganisatie voor de studieopdrachten en de opzet van de ateliers wordt gecoördineerd door de projectorganisatie. De input wordt geleverd door de stakeholders. De projectorganisatie zorgt voor doorvertaling van de resultaten naar het Stakeholdersoverleg. Zo wordt per

studieopdracht een projectgroep gevormd. Uiteraard worden de studieopdrachten (en ateliers) ambtelijk ondersteund. Daarbij doen we een beroep op de ondersteuning door partner-overheden (gemeenten en provincies), op de ontwerpcapaciteit die door de provincie wordt geleverd, maar ook op de steun vragen van relevante stakeholders.

In het Stakeholderoverleg is besproken om met een aantal **werkgroepen** met een bestuurlijke trekker, het beleid verder uit te werken.

Gebiedsgerichte studieopdrachten en themagerichte werkgroepen grijpen op elkaar in:

Figuur 6: interactie studiegebieden en themagerichte werkgroepen

Dit voorstel voor studieopdrachten en werkgroepen werken wij hierna verder uit.

Beschrijving van de vier gebiedsgerichte studieopdrachten

We stellen voor de volgende opgaven concreet uit te werken voor de uitwerking naar RES 1.0:

1. Studieopdracht: opwek en bundeling (met Infrastructuur)

koppeling met NOVI prioriteit 2 Duurzaam economisch groeipotentieel

Uitwerking case: gemeente Renswoude en Veenendaal. Betrokken: gemeente Ede, netbedrijven, VNO-NCW (afnemers), energiecoöperaties (participatie). En anderen.

In de concept-RES is in de redeneerlijn het eerste “kernprincipe” het combineren van zon en wind met A1, A12, A28 en A30. Een aantal mogelijke locaties voor windturbines langs A12, A28 en A30 staat ingetekend op de kaart van de concept-RES. De ruimte direct aan de infrastructuur is vaak gering. Daarom wordt aanvullend ruimte gezocht in de zones aangrenzend aan de rijkswegen. Daarmee ontstaan lineaire structuren, hoofdzakelijk oost-west gericht.

De netimpact-analyse pleit voor bundeling van wind met zon op land voor een efficiëntere netbenutting, met meer wind en minder zon dan in de concept-RES is voorgesteld. Dit geldt met name voor de zones langs infrastructuur, waar wind en zon geografisch gekoppeld kan worden. Bovendien pleit de netimpactanalyse voor kortere afstanden tussen opwek en afname, dus voor plaatsing nabij stedelijke industrie of woongebieden.

Het zoekgebied dat in deze studieopdracht wordt uitgewerkt:

A12 zone Veenendaal/Renswoude(/Ede)

Langs de A12, op het grensgebied van Renswoude en Veenendaal wordt gezocht naar locaties voor wind en zon. Keuzes hebben in beide gemeenten effect. Ze kunnen niet door beide gemeenten zonder effecten op de ander gemaakt worden. Iets verderop zijn in Ede initiatieven om turbines in de zone langs de A12 toe te voegen. Vanuit **landschap** is het logisch de A12 zone Renswoude/Veenendaal/Ede in samenhang te bekijken en locaties voor wind en mogelijk zon met elkaar af te stemmen.

We zoeken in deze studieopdracht overleg met Utrecht (werkgroep A12) over de initiatieven in het westelijk verlengde van de A12. Daarin komt ook wind gebundeld langs A12 aan de orde.

Voor de opwek wordt het thema van de verhouding zon/wind vanuit **netefficiency** uitgewerkt. We zoeken naar het maximaliseren van mogelijkheden in de bundeling met infrastructuur. Ruimtelijke mogelijkheden worden in de studieopdrachten met ontwerpateliers onderzocht. De netbeheerders dragen bij aan inzicht in de meest efficiënte manier van aansluiten.

2. Studieopdracht: opwek en meekoppelkansen landschap en financiële participatie/lokaal eigenaarschap

koppeling met NOVI prioriteit 1 Ruimte voor klimaatadaptatie en energietransitie

Wageningen, Rhenen en Nijkerk hebben elk locaties waar zij nu de mogelijkheden voor opwek nader willen concretiseren en waar ook een landschappelijk of natuuraspect een grote rol speelt. Wat zijn de technische mogelijkheden en wat is er werkelijk in te passen? Deze studieopdracht gaat gebiedsgericht de mogelijkheden van landschapsverbetering onderzoeken als meekoppelkansen bij het realiseren van zon en wind. Te denken valt aan het inzetten van de opbrengsten in een gebiedsfonds waarmee investeringen in landschapsherstel/verbetering kunnen worden gefinancierd. Een voorbeeld is een project om kleinschalige landschapselementen en bijvoorbeeld heggen terug te brengen, en om een impuls te geven aan flora en fauna. Ook kan verbetering van de waterhuishouding aan de orde zijn. Het in beeld brengen van deze meekoppelkansen is één van de conclusies uit de enquête van de concept-RES.

De gebieden die in deze opgave worden uitgewerkt:

I. Zone Wageningen Rhenen

Uitwerken case: gemeente Wageningen en Rhenen. Betrokken zijn de milieufederaties en energiecoöperaties (lokaal eigenaarschap).

Wageningen en Rhenen hebben elk een aantal onderzoeksgebieden genoemd voor mogelijke windenergie en willen meer duidelijkheid over de technische mogelijkheden voor opwek:

Wageningen: het Nude, Binnenveld, Campus, Haven en Bos.

Gezamenlijke focus ligt op het concreter maken van mogelijke onderzoeksgebieden bij Nude en Binnenveld op gebied van wind.

Rhenen: naast het Binnenveld, wordt ook gekeken naar bedrijventerrein Remmerden, Remmerdense Heide

De opgave is gebiedsbreed mogelijkheden te onderzoeken om met wind en eventueel zon meekoppelkansen te genereren voor landschapsherstel/verbetering. Planeconomisch betekent dit dat een positieve geldstroom van de opwek van duurzame energie naar investeringen in het landschap en natuur moet lopen.

Meekoppelkansen mogen randvoorwaardelijk zijn voor de locatiekeuzes voor wind (en eventueel zon).

In deze studieopdracht willen we ook aandacht geven aan meekoppelkansen voor de wateropgave.

II. Zone Nijkerk/randmeer/Hoevelaken

Uitwerken case: gemeente Nijkerk. Betrokken zijn de milieufederaties, en energiecoöperaties (lokaal eigenaarschap). En ruimte voor andere stakeholders.

Langs de A28 zijn mogelijke locaties voor wind in de concept-RES opgenomen. De kaart van de concept-RES identificeert kansen voor wind op een locatie ten zuiden, en een locatie ten noorden van Nijkerk. De wens is om in de aangelegen polder Arkemheen impulsen te geven aan natuur en landschap.

Ook deze studieopdracht gaat het dus om meekoppelkansen zoals een positieve geldstroom vanuit de opwek van wind (en eventueel zon) naar investeringen in landschapsherstel/verbetering in de polder Arkenheem.

Daarnaast speelt hier óók de problematiek van koppeling aan infrastructuur en benutten van kansen door de nabijheid van potentiële afnemers van duurzame energie.

In deze studieopdracht wordt aandacht gegeven aan meekoppelkansen voor de wateropgave.

3. Studieopdracht: opwek en agrarische structuur

koppeling met NOVI prioriteit 4 Toekomstbestendige ontwikkeling van het landelijk gebied

Uitwerken case (voorstel) gemeenten Ede en Barneveld. Betrokken zijn de netbeheerders, LTO. Voor de gebiedsstudie kan een deel van het buitengebied van Ede of Barneveld als voorbeeld dienen, met name daar waar vele grotere agrarische bedrijven met grote bedrijfsdaken bijeen zijn gelegen.

Vanuit het studiegebied kan het geleerde later worden opgeschaald naar de gehele regio.

De concept-RES noemt een keuzeproces voor zon op land in 2021. Zon op land is nog geen onderdeel van het bod in de concept-RES. De concept-RES stelt dat er serieus interesse is onder agrariërs, maar dat de hoge aansluitkosten het probleem zijn. Ook in de netimpactanalyse wordt geconstateerd dat de netten in het buitengebied dun zijn en dat daardoor technische en financiële problemen met het aansluiten van boerendaken ontstaan.

Binnen deze studieopdracht gaan we op zoek naar mogelijkheden om met agrariërs een gezamenlijk win-win beleid te ontwikkelen. Als het net wordt versterkt kunnen veel meer boerendaken met panelen worden belegd, wat kan bijdragen (zeker met de nieuwe SDE-regeling) aan een versterking van de economisch kracht van het buitengebied. Samen met de agrariërs wordt in deze studieopdracht modelmatig uitgezocht wat mogelijk en noodzakelijk is om het net te versterken. Een

lokale versterking van het net is wellicht haalbaar als ook andere vormen van opwek als kostendrager voor dat net kunnen fungeren.

In dit project wordt getoetst of de aanpak van de stikstofproblematiek kansen genereert.

De voorliggende gedachte is een aanvulling op de concept-RES. Het sluit aan bij de netimpactanalyse die vraagt om een betere balans tussen zon en wind.

We denken aan een “best practice” sessie over collectieve investeringen door agrariërs, zoals in Flevoland.

4. Studieopdracht: opwek en stedelijk gebied - industrie- en woningdaken, warmte koppeling met NOVI prioriteit 3 Sterke en gezonde steden en regio's

Uitwerken case: door de gemeenten de Veenendaal, Scherpenzeel en Wageningen. Betrokken is ook Ede (restwarmte) en VNO/NCW (bedrijventerreinen), de energiecoöperaties (participatie, opwek). En andere stakeholders.

De zonneladder geeft prioriteit aan zon-op-dak en “restlocaties” zoals braakliggende terreinen, parkeerterreinen en randen langs infrastructuur. De concept-RES deelt die voorkeur. De grote meerderheid van daken en restgebieden ligt in het stedelijke gebied.

Het benutten van daken stuit op een groot aantal problemen. Het netwerk is vaak niet toereikend, de fiscale en subsidieregelingen werken niet mee en het profijt voor een eigenaar van een bedrijfsdak is gering. Ook is er onbekendheid met de onderhoudsconsequenties en de randvoorwaarden die gebouweigenaren en verzekeraars stellen.

Doel van deze studieopdracht is om de kennis van zon op dak in de regio te verzamelen en de best practices te delen. Ook willen we daarbij de relevante ambtelijke processen op mogelijkheden tot procesversnelling en -verbetering te onderzoeken.

De rol van energiecoöperaties is belangrijk, omdat het investeren in zon voor bedrijven vaak niet rendabel is en voor energiecoöperaties mogelijk wel.

In deze studieopdracht wordt gekeken of een koppeling kunnen gemaakt kan worden met de regionale woningbouwopgave en welke randvoorwaarden daaruit voortvloeien. Ook kan worden gekeken of er een directe relatie gelegd kan worden tussen productie en afname, waardoor het net niet wordt belast.

Een tweede onderdeel van deze studieopdracht is het benutten van (rest)warmte. Als case wordt gekeken naar restwarmte van Parenco en de mogelijkheden om die in te zetten in een stadsverwarmingsnet in de aangrenzende stedelijke kernen van Wageningen, Ede en Bennekom. Daarnaast zijn er mogelijk kleinschaliger mogelijkheden in de buitengebieden. Het project Warmte, waarin wordt toegewerkt naar een Regionale Structuur Warmte, loopt al. Hier wordt vanuit deze studieopdracht actief verbinding mee gezocht.

Beschrijving van de werkgroepen en thema's

Naast de gebiedsgerichte studieopdrachten wordt inhoudelijk beleid verder uitgewerkt in een aantal **thematische werkgroepen**. De werkgroepen worden bestuurlijk getrokken. Hierin wordt lessen geleerd die relevant zijn voor lokale beleidsontwikkeling. De uitkomsten van de werkgroepen zijn relevant voor de studieopdrachten. De uitkomsten van de studieopdrachten zijn input voor de werkgroepen.

1. Werkgroep belemmeringen

In de concept-RES is een aantal belemmeringen opgesomd voor het realiseren van duurzame projecten. In de studieopdrachten worden diezelfde belemmeringen nog sterker geïdentificeerd. Doel van de werkgroep is de belemmeringen te rubriceren en te benoemen, mitigerende maatregelen voor te stellen en te lobbyen bij beslissers die deze belemmeringen kunnen wegnemen.

Het gaat om:

- Zon op dak
 - Subsidies
 - Benutten nieuwbouw - bouwbesluit
 - Benutten bestaande bouw – stimuleringsregeling
 - Aansluitkosten netbeheerders - SDE
 - Verzekeraars en hypotheekverstrekkers – inpassen opwek
- Windenergie
 - Veiligheidsregels - risicozonering
 - Natura 2000 – onderzoek mogelijkheden
- Zonnevelden
 - Dubbel grondgebruik – bijv. parkeerterreinen; stimuleringsmaatregelen, financiering, kennisontwikkeling
- Netcapaciteit
 - Vergroten netcapaciteit -proactief investeren, off-grid
- Overige belemmeringen
 - Verhuurdersheffing woningbouwcorporaties; heffing omzetten in investeringsruimte
 - Landgoederenwet; investeren in zon en wind mogelijk maken
 - Stikstofproblematiek

2. Werkgroep omgevingsbeleid

Na vaststelling van de RES 1.0, kunnen gemaakte keuzes opgenomen worden in Omgevingsvisies en vervolgens het Omgevingsplan. Hier is dus een relatie tussen Omgevingsbeleid en RES. De werkgroep verkent de mogelijkheden om het proces van besluitvorming van de RES en de latere besluitvorming in de Omgevingswet op elkaar af te stemmen, en de RES vertaalbaar te maken naar Omgevingvisie en Omgevingsplan.

Daarnaast zal voor veel locaties en zoekgebieden een MER moeten worden opgesteld. Door in de RES 1.0 al zo veel mogelijk te anticiperen op de latere MER, bijvoorbeeld in de vorm van expliciete (milieu) afwegingen, kunnen we het opstellen van een MER vergemakkelijken. De werkgroep brengt de mogelijkheden en eisen in kaart en overlegt met de commissie m.e.r.

3. Werkgroep Netcapaciteit

De werkgroep besteedt aandacht aan een efficiënte inzet van de beschikbare netcapaciteit, en aan het zo kosteneffectief mogelijk vergroten van de netcapaciteit. Het gaat bij de benodigde investeringen immers om maatschappelijk geld dat door de afnemers moet worden opgebracht. De werkgroep netcapaciteit wisselt gegevens uit tussen de netbeheerders en de bestuurders. Zo weet men van elkaar waar knelpunten en optimalisatiemogelijkheden liggen. Samen zal worden gezocht naar een zo efficiënt mogelijke mix van opwek. De werkgroep monitort de verhouding tussen wind en zon, en zoekt naar een zo optimaal mogelijke verdeling over soorten opwek (wind, zon op land, zon op dak) in een zo gunstige mogelijke ruimtelijke situering. De werkgroep stemt ook af met het provinciale beleid voor zon in Gelderland en Utrecht.

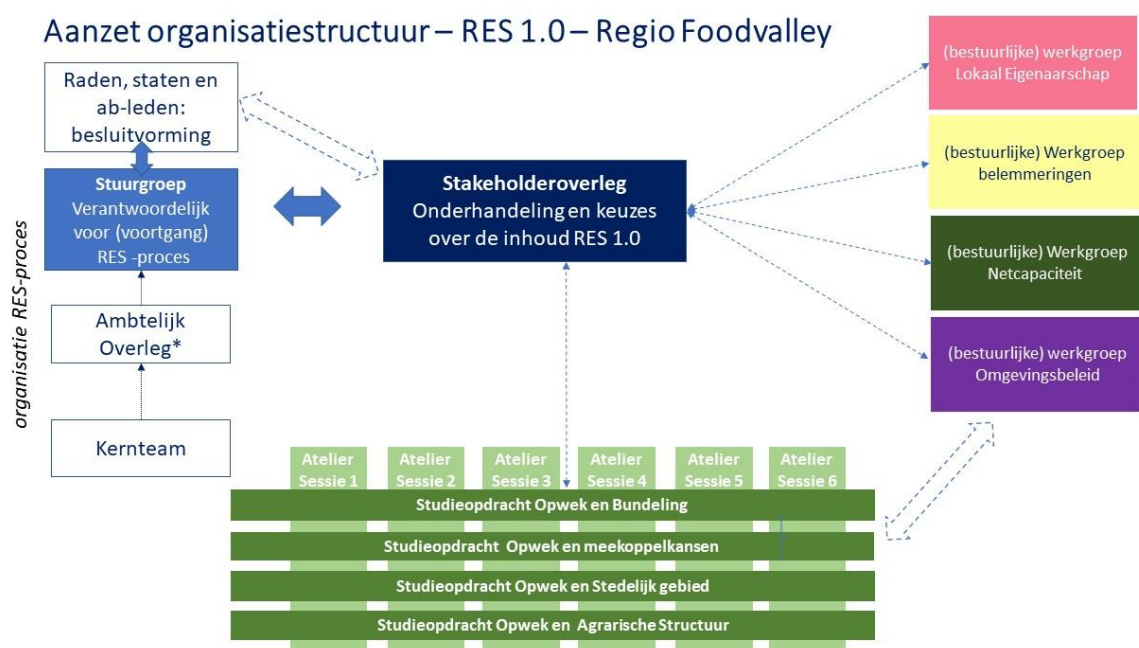
4. Werkgroep Lokaal Eigenaarschap

In de concept-RES is vastgelegd te streven naar het realiseren van meer dan 50% lokaal eigenaarschap van grootschalige wind- of zonne-energieprojecten. Lokaal kan dit worden vertaald naar een passende participatiemodus. Gemeenten zullen hun beleid voor lokaal eigenaarschap verder uitwerken en verkennen hoe zij dit kunnen borgen in hun beleidskaders. De werkgroep werkt de mogelijkheden voor lokaal eigenaarschap uit met de betrokken stakeholders, waaronder de energie coöperaties, VNO/NCW (bedrijfsterreinen) en LTO (agrarisch gebied).

5. Werkgroep warmte PM

Er wordt gewerkt aan de Regionale Structuurvisie Warmte (RSW).

Voorstel organisatiestructuur

Figuur 7 Aanzet organisatiestructuur uitgewerkt in doorstartdocument

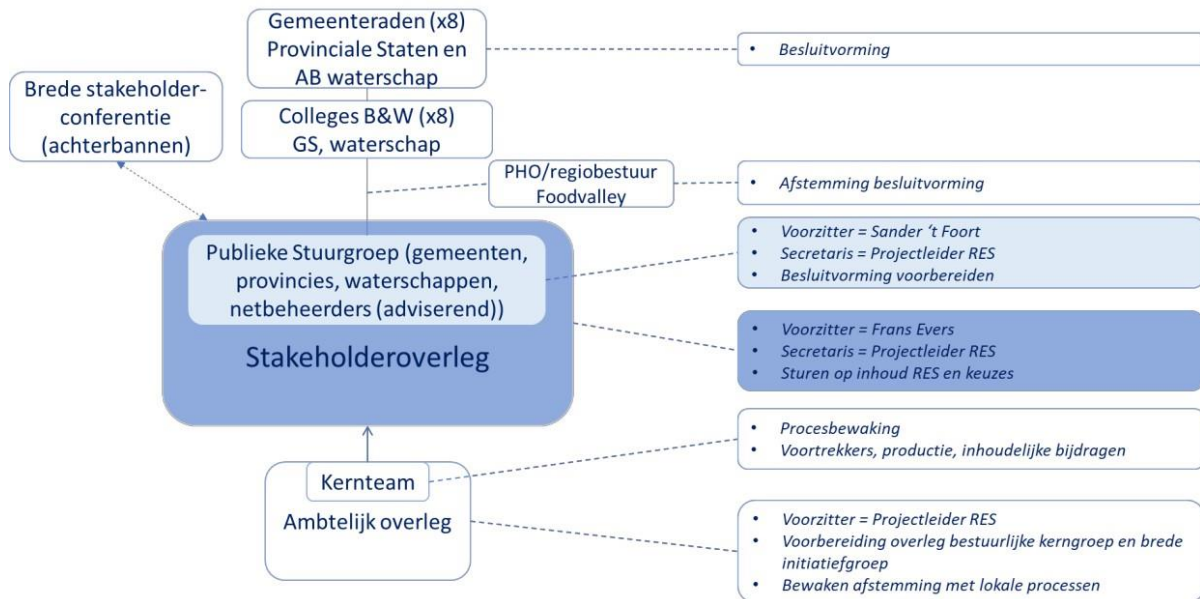
Meer betrokkenheid netwerkbeheerders

Voor het welslagen van de RES is ook de rol van de netbeheerders van groot belang. Netbeheerders moeten tijdig de benodigde investeringen doen. Dat vraagt naar twee kanten zekerheden. De regio moet ervan op aan kunnen dat de investeringen door de netbedrijven daadwerkelijk in het juiste ritme worden gedaan. De netbedrijven hebben de zekerheid nodig dat investeringen in het net daadwerkelijk gevolgd worden door de aanleg van wind en zon op de afgesproken plekken in de afgesproken tijdhorizon. Door doelstellingen van de gemeenten te koppelen aan de (beschikbare of nieuw te realiseren) vrije ruimte op het netwerk, ontstaat een helder beeld van de mogelijkheden en onmogelijkheden. En alleen met goede afspraken over en weer kan deze netcapaciteit worden zeker gesteld. We stellen daarom voor om in het kader van RES 1.0 een helder tijdschema op te stellen dat voor partijen leidraad is. Dat tijdschema, dat onderdeel van RES 1.0 kan zijn, beschrijft de doelstellingen in tijd en capaciteit voor de in de RES 1.0 aan te wijzen locaties of zoekgebieden in relatie tot de te leveren aansluitcapaciteit. Tegelijkertijd stellen we het Stakeholdersoverleg voor dat

de netbeheerders als semi-publieke organisaties de RES 1.0 op vergelijkbare formele wijze als de overheden vaststellen en daarmee een verplichting met de regio aangaan.

4. Governance-structuur en planning

De governance-structuur zoals weergegeven in het startdocument (juni 2019) blijft onveranderd.

Figuur 8: governance-structuur

In de afgelopen periode heeft het stakeholdersoverleg¹ gefungeerd als bindend en sturend overleg waarbij de Mutual Gains Benadering toepast is. Dat blijft zo. Het is vergeleken met andere RES'en bijzonder dat stakeholders, naast de gebruikelijke overheidsbestuurders, een zo prominente positie krijgen: een voorbeeld van co-creatie van de RES. Wij beschouwen dit als een verworvenheid van de RES Foodvalley, die we koesteren.

Het Stakeholderoverleg vindt elke zes tot acht weken plaats.

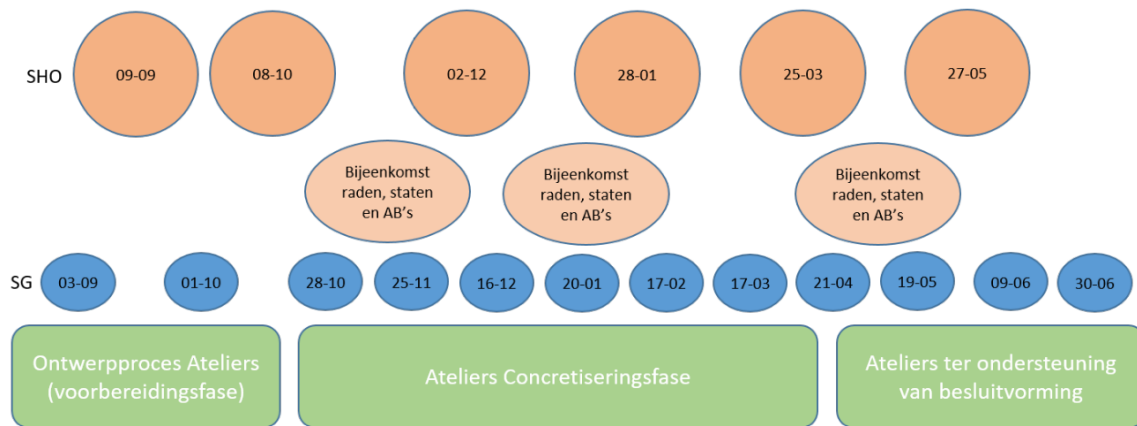
Een ambtelijke vertegenwoordiging van de stakeholders neemt deel aan 'joint fact-finding': het gezamenlijk feiten verzamelen ten bate van goede keuzes in het Stakeholderoverleg. Dit gebeurt in de studieopdrachten tijdens de werkateliers.

Er wordt gewerkt via een vaste cyclus, waarbij per cyclus voorafgaand aan een Stakeholderoverleg, en midden tussen de Stakeholdersoverleggen een tweetal stuurgroepvergaderingen wordt gehouden van de regionale bestuurders. De taak van de stuurgroep is om de besluitvorming voor te bereiden. De stuurgroep vindt elke drie (of vier) weken plaats.

Vorbereidende werkzaamheden voor stuurgroep, Stakeholderoverleg en werkateliers worden ambtelijk gecoördineerd in een voorafgaand ambtelijk overleg en in het wekelijkse kleinere ambtelijke kernteam.

¹ In het stakeholdersoverleg zijn vertegenwoordigd Netbeheerders: Gemeenten: Barneveld, Ede, Nijkerk, Renswoude, Rhenen, Scherpenzeel, Veenendaal, Wageningen, Provincies: Gelderland en Utrecht, Waterschap Vallei en Veluwe, Liander en Stedin, Land- en tuinbouwsector (LTO Noord), Woningcorporaties (De Woningstichting), Energiecoöperaties (ValleiEnergie), Ondernemers (VNO-NCW), Recreatiesector (Recron), Natuur- en milieu: Natuur en Milieufederaties Gelderland en Utrecht, Energiebedrijven (Energie-Nederland)

Tot nu waren de netbeheerders betrokken in Stakeholderoverleg en in de Stuurgroep. Gegeven het belang van een goede en meer operationele samenwerking voegen we de netbeheerders ook toe aan het ambtelijk overleg.

Figuur 9: planning op hoofdlijnen

Stakeholderoverleggen

Tot 1 oktober 2020 vinden in de gemeenten nog besluiten plaats over de concept-RES. Toch starten we met een eerste stakeholderoverleg op 9 september 2020. Dit is bedoeld als start-up van de fase naar RES 1.0. Zo verliezen we geen tijd in de voorbereiding voor de uitwerking van concept-RES naar RES 1.0. Onderwerp is het proces naar de RES 1.0: dit doorstartdocument.

Het tweede Stakeholdersoverleg vindt relatief kort daarna plaats, op 8 oktober. In dat tweede Stakeholdersoverleg wordt vooral de balans opgemaakt van de behandeling van de concept-RES in raden, Staten en algemeen besturen van de waterschappen.

We plannen tot en met maart 2020 in totaal 5 cycli van overleggen. Dus naast de startbijeenkomst op 9 september nog 4 andere Stakeholdersoverleggen. In het laatste stakeholderoverleg op 25 maart moet de RES 1.0 in concept worden vastgesteld.

Stuurgroep

De eerste stuurgroep is gepland op 3 september 2020. Hier is de stand van zaken van de besprekingen over de concept-RES en dit doorstartdocument aan de orde. In de achtste stuurgroepvergadering op 17 maart 2021 wordt het voorlopige eindproduct RES 1.0 besproken, voordat de besluitvorming start.

Raden, Staten en algemeen besturen

We informeren en betrekken de leden van de gemeenteraden, Provinciale Staten en algemeen besturen ook tussentijds actief over en bij het proces. Daarom zijn er in de loop van het proces drie raadsconferenties gepland in november 2020, en januari/februari 2021 en april 2021.

In de eerste twee plenaire conferenties informeren we de raadsconferentie over de stand van zaken, en tasten we eventuele beleidskeuzes en dilemma's af. Een optie is om dat in de vorm van denkrichtingen te doen, waarbij de aanwezige leden wordt gevraagd de pro's en contra's van denkrichtingen te benoemen. Besluitvorming is niet aan de orde.

Na 25 maart 2021 kan de ontwerp RES 1.0 overgedragen worden aan Raden, Staten en AB's voor bespreking en vaststelling. In de laatste conferentie (medio april) kunnen volksvertegenwoordigers

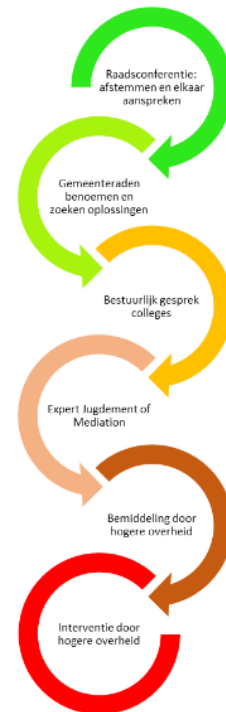
van elkaar horen hoe men staat ten opzichte van het voorstel. Ook kunnen moties en amendementen met elkaar worden gedeeld en besproken.

De bijeenkomsten worden in overleg met de griffies van tevoren uitgelijnd.

Opschalen: wat als het samen niet meteen lukt ?

Hoe willen de partners gaan handelen als één van de regionale partijen - om welke reden dan ook - tijdens de uitvoering niet in staat is om een fair share van de gezamenlijk afgesproken prestaties te leveren? Voorstel is om voor het proces om te komen naar RES 1.0, maar ook daarna, een escalatieprocedure op te stellen. In die procedure beschrijven de stakeholders hoe de regionale partijen elkaar kunnen blijven versterken en aanspreken, en op welke wijze bij een eventueel probleem bemiddeld of geïntervenieerd kan worden.

De allerlaatste stap van escalatie is interventie op basis van “Het Huis van Thorbecke”. Een interveniërende rol voor de provincie past bij het huis van Thorbecke. Maar dat zou niet de eerste stap moeten zijn. Voorgesteld wordt om een aantal stappen daaraan voorafgaand te formuleren die erop zijn gericht om eerst intern binnen de regio tot consensus te komen. De wens en intentie is om samen tot een oplossing te komen.

Figuur 10: opschalingsroute

Het opschalingsproces kan er als volgt uitzien:

- Gemeenteraden benoemen kritieken en zoeken oplossingen
- Bestuurlijk gesprek colleges
- Expert Judgement of Mediation op verzoek van één of meerdere overheden of stakeholders
- Uitnodiging voor bemiddeling aan hogere overheid
- Interventie door hogere overheid (“Huis van Thorbecke”)

Dit is een onderwerp om het komende half jaar in de stuurgroep/stakeholdersoverleg te agenderen opdat hierover een gezamenlijke uitspraak kan worden gedaan in RES 1.0.

5. Participatie & communicatie

Zoals in de vorige hoofdstukken beschreven, pakken we een aantal opgaven op in vier gebiedsgerichte studieopdrachten. De studieopdrachten kijken over lokale grenzen heen. Naast de gebiedsgerichte studieopdrachten wordt inhoudelijk beleid verder uitgewerkt in een aantal thematische werkgroepen. Studieopdrachten en thematische werkgroepen beïnvloeden elkaar. Het resultaat hieruit landt in de RES 1.0 en kan gebruikt worden voor vergelijkbare nieuwe locaties. In de RES 1.0 wordt zo gewerkt aan de energiestrategie voor onze regio.

Het doel van participatie in de RES 1.0 is dat inwoners kunnen meepraten over de keuzes die we op regionaal maken om energiedoelstellingen te halen.

Tegelijk heeft elke gemeente zijn eigen ambities en maatregelen, en zijn eigen lopende processen.

Bewoners worden lokaal betrokken bij zowel de lopende lokale en bovenlokale processen. Tegelijk willen we ruimte bieden om regionaal te participeren in de vier gebiedsgerichte studieopdrachten.

Na bestudering van een aantal mogelijke participatiemodellen en het inwinnen van advies bij onder meer het Nederlands Platform Burgerparticipatie en Overheidsbeleid stellen we voor:

1. Inwoners in de regio worden lokaal geïnformeerd en betrokken in lokale en bovenlokale processen.
2. Inwoners in de regio geven hun ideeën en waarden mee aan de gebiedsgerichte studieopdrachten voor de RES 1.0. Dat gebeurt in een raadpleging door onafhankelijke specialisten van NPBO en TU Delft^[1].
3. Een burgerforum in te richten van 20 personen. Met de uitkomsten van de raadpleging onder 2. adviseert het burgerforum (in groepen van 5 personen) de vier gebiedsgerichte studieopdrachten.
4. Het burgerforum vaardigt twee vertegenwoordigers af in het Stakeholderoverleg.
5. JongRES neemt ook deel aan het Stakeholderoverleg en aan de vier gebiedsgerichte studieopdrachten.
6. Deelnemers aan burgerforum en vertegenwoordiging JongRES te faciliteren met een inleiding/training in de Mutual Gains Approach.
7. Alle inwoners kunnen zich informeren over (uitkomsten van) Stakeholdersoverleggen, gebiedsgerichte studieopdrachten en thematische werkgroepen via de RES-website, RES-nieuwsbrief, via doorverwijzing vanuit de gemeentesite en de media.

Lokale processen leidend

Inwoners worden lokaal geïnformeerd en betrokken in lokale en bovenlokale processen. Dat is belangrijk, wat elke gemeente heeft zijn eigen insteek in het zoeken naar plekken voor duurzame energie. En een eigen vorm, timing en instrumenten waarmee zij hun inwoners betrekken bij hun lokale proces. Denk aan de Structuurvisie Windenergie in Barneveld of de visie op het buitengebied 'Toekomst Wageningen' in Wageningen, die de leidraad vormt voor de RES 1.0.

De RES-regio ondersteunt waar gewenst het lokaal proces. Bijvoorbeeld door (digitale) tools, presentaties of andere middelen voor informatieavonden beschikbaar te stellen. Of door gezamenlijke persmomenten te organiseren of een publiekssamenvatting te maken van RES 1.0.

Raadpleging - begin oktober^[2]

Als we willen dat inwoners kunnen meepraten over de keuzes in onze regio, dan is begin oktober het

moment voor een raadpleging onder alle inwoners in Regio Foodvalley. Doel is ideeën en waarden mee te geven aan gebiedsgerichte studieopdrachten voor RES 1.0. Het onderzoek gaat uit van lokaal maatwerk. Zo houden we een goede connectie tussen het lokale en regionale proces. In Sudwest Fryslân zijn goede ervaringen opgedaan met een onderzoek door onafhankelijke specialisten van het Nederlands Platform Burgerparticipatie en Overheidsbeleid en TU Delft. Voorstel is hen te vragen ook hier de raadpleging voor te bereiden met het Stakeholderoverleg, aangevuld met een klankbordgroep vanuit de acht gemeenten. En de raadpleging vervolgens uit te voeren.

Burgerforum - eind okt 2020 tot april 2021

Uit de deelnemers aan de raadpleging wordt met hulp van de onafhankelijke specialisten van NPBO en TU Delft een burgerforum samengesteld. Dit gebeurt met een aselechte steekproef met een evenwichtige vertegenwoordiging uit verschillende doelgroepen: man/vrouw, jong/oud, wel/geen direct belang of lokale binding, wel/geen specifieke kennis over de onderwerpen.

Het burgerforum bestaat uit 20 personen. Met de uitkomsten uit de raadpleging adviseert het burgerforum de vier gebiedsgerichte studieopdrachten: aan elke studieopdracht schuiven 5 leden van het burgerforum aan.

De 20 personen bepalen onderling, onder leiding van een onafhankelijk voorzitter, wie aan welke studieopdracht meedoet.

De meerwaarde van het instellen van het burgerplatform is meerledig:

- De deelnemers kunnen dicht op het proces, met de uitkomst van de raadpleging 'in de hand' adviseren.
- Door hun deelname ontstaan in de gebiedsstudies nieuwe opties of ideeën.
- Hun deelname creëert transparantie: een open proces.

Burgerforum en JongRES: deelname aan Stakeholdersoverleg

Twee personen uit het burgerforum nemen voortaan deel aan het Stakeholdersoverleg. Deze personen worden – onder leiding van een onafhankelijk voorzitter - door henzelf of door loting gekozen.

Ook stellen we voor dat de vertegenwoordiger van JongRES in onze regio aan de Stakeholdertafel plaatsneemt en dat JongRES – net als de andere stakeholders - een plek inneemt in de gebiedsgerichte studieopdrachten.

Mutual Gains Approach

De deelnemers aan het burgerplatform en de vertegenwoordiging van JongRES worden gefaciliteerd door een training in de Mutual Gains Approach. Op die manier kan de onderhandeling vanuit belangen worden voortgezet en kan begrip ontstaan voor de werkwijze.

Besluitvorming

Input voor de besluitvorming

Bij de besluitvorming over concept-RES 1.0 is de volgende weerslag van het participatieproces beschikbaar in de vorm van een rapport:

- de weerslag vanuit lokale participatietrajecten (via de wethouders)
- het advies van het burgerforum over hoe de uitkomst van de raadpleging een plek heeft gekregen in de gebiedsstudies.

In de RES 1.0 heeft het Stakeholderoverleg op grond van deze informatie en van alle adviezen van de achterbannen van de afzonderlijke stakeholders zijn afweging gemaakt.

Besluitvorming - april tot juli 2021

Besluitvorming vindt plaats in gemeenteraden, Provinciale Staten van Utrecht en Gelderland en de AB's van de waterschappen. Voorafgaand aan deze besluitvorming, willen we inwoners en maatschappelijke partijen de mogelijkheid geven om nog een laatste reactie of (informele) zienswijze te geven op het definitieve resultaat in de RES 1.0. Dit vraagt nog nadere uitwerking.

Volksvertegenwoordigers

Volksvertegenwoordigers ontvangen informatie van hun eigen bestuurders tijdens reguliere en evt. extra overleg momenten. Veel wethouders hebben voorafgaand aan Stakeholderoverleggen een Klankbordgroep met raadsleden gepland. Ook staat het vrij om enkele raadsleden als toehoorder mee te nemen naar het Stakeholderoverleg.

Tussentijds vinden er vanuit de regio voor raden/staten/ab-leden bijeenkomsten plaats voor extra informatie over proces en inhoud, zoals ook gedaan is op weg naar de concept-RES.

Tijdens de besluitvorming vindt op een moment een gezamenlijke raden/staten/ab bijeenkomst plaats. Hier kunnen partijen van gedachten wisselen met de verworven kennis uit de commissievergaderingen, en vóórdat zij gaan besluiten over de RES 1.0.

Communicatie

Op de website worden verslagen van de Stakeholderoverleggen, de gebiedsgerichte studieopdrachten en thematische werkgroepen geplaatst. Op die manier kan elke inwoner het proces volgen. Verder is er een RES-nieuwsbrief.

Op de RES-website krijgt elke gemeente een eigen pagina met maatwerk informatie en info over lokale bijeenkomsten of enquêtes. Vanuit die pagina's wordt verwezen naar de juiste contacten bij gemeenten. Net zoals van de gemeentewebsites wordt verwezen naar resfoodvalley.nl voor informatie over het RES-proces.

Begin oktober hebben alle gemeenten besloten over de concept-RES. Hierna is er een persmoment waarin de media wordt bijgepraat over het komende proces en bewoners daar ook los van de media actief over worden geïnformeerd. Op 12 oktober starten de Klimaatweken, dit is een extra moment om in de volle breedte inwoners (extra) te informeren over het proces.

De media worden actief betrokken zodat zij de informatie goed bij het grote publiek kunnen brengen en kunnen laten zien dat in het burgerplatform en op allerlei lokale plekken meegedacht wordt met de RES.

^[1] Zie succesvol voorbeeld in Sudwest Fryslân: <https://www.npbo.nl/npbo-voorstel-betrekken-van-burgers-bij-de-res/>

^[2] Voorstel is het onderzoek te starten direct na het Stakeholdersoverleg van 8 oktober 2020.

^[3] Dit onderdeel wordt nog verder onderzocht en uitgewerkt.

6. Projectorganisatie en middelen

Onder 'de motorkap van de RES Foodvalley' wordt de projectorganisatie gevormd door het ambtelijk kernteam. Naast de ingehuurd projectleider en medewerker participatie/communicatie werken een aantal vertegenwoordigers van de regio, een gemeente en provincies als inner circle aan de realisering van RES 1.0. De financiering wordt gedragen door de verschillende samenwerkende overheden.

Het Kernteam pakt een groot aantal werkzaamheden op: het organiseren (oproepen, agenda) van het Kernteam, het Ambtelijk overleg, de Stuurgroep, het Stakeholdersoverleg, en de geplande raadsconferenties.

Het kernteam zorgt ook voor verslaglegging van de bijeenkomsten van de Stuurgroep en het Stakeholdersoverleg.

Het kernteam coördineert de regionale participatie en communicatie en ondersteunt de lokale participatie en communicatie, die leidend is en door gemeenten zelf wordt vormgegeven.

In het Ambtelijke Overleg zijn alle gemeenten, provincies, waterschappen en de netbeheers vertegenwoordigd. Het is een eerste schil van reflectie en doorgeefluik van informatie van en naar de samenwerkende overheden.

Wat verwachten we van elkaar

Gemeenten: input leveren en bemensen van de ateliers waar de gebiedsgerichte studieopdrachten worden uitgewerkt; de juiste kennis afvaardigen voor de studieopdrachten. Eigen lokaal proces met inwoners.

Provincies: meedoen in kernteam, Ambtelijk Overleg, Stuurgroep, Stakeholdersoverleg; bijdragen leveren aan relevante ateliers waar studieopdrachten worden uitgewerkt, aan de thematische werkgroepen. Meedoen aan belangrijke thema's die vanuit het Nationaal Programma RES worden georganiseerd.

Bestuurders en gemeenten: input leveren en bemensen van de thematische werkgroepen.

Andere stakeholders: Stakeholdersoverleg en bijdragen leveren aan relevante ateliers waar studieopdrachten worden uitgewerkt

Netbeheerders: meedoen in ambtelijk overleg, stuurgroep, Stakeholdersoverleg en bijdrage (netimpactgegevens, iteratieve studies naar optimalisaties) leveren aan relevante studieopdrachten en ateliers.

Gemeenten, provincies en waterschappen, netbeheerders: coördineren van de eigen interne besluitvorming, afstemmen met RES-traject.

Griffiers: afstemming vooraf van het te plannen besluitvormingsproces en de raadsconferenties, verbindinglijnen naar de presidia van de gemeenteraden.

7. Bijlage I Procesafspraken Stakeholderoverleg

Procesafspraken

1. Tijdens het proces hebben we het over belangen, niet over standpunten
2. Het proces wordt begeleid door een onafhankelijke bemiddelaar
3. Het Stakeholderoverleg besluit over de inhoud van de RES, binnen de kaders van het Startdocument en mandaat van de deelnemers, met goedkeuringsrecht bij de raden, staten en het ab van het waterschap
4. In het proces wordt niet gestemd en er zijn geen veto's, maar er wordt actief gezocht naar consensus. Daarin is geen ruimte voor dominantie vanuit één persoon. De consensus wordt actief afgestemd met formele procedures.
5. We willen ons houden aan de planning in het Klimaat Akkoord. Indien tijdsdruk gaat knellen gaat consensus en de kwaliteit van het proces vóór het streven om de planning vast te houden.
6. Deelnemers hebben mandaat en kennen hun mandaat
7. Deelnemers zijn vaste vertegenwoordigers en stellen een vaste plaatsvervanger aan
8. Deelnemers hebben de mogelijkheid om agendapunten in te brengen
9. Communicatie gaat vanuit één document
10. Informatie mag gedeeld worden
11. Er is pas overeenstemming als er overeenstemming over het geheel is
12. De groep als geheel beslist over toelaten van een nog niet vertegenwoordigd belang
13. De regionale ateliers zorgen voor input voor en uitwerking van het Stakeholderoverleg
14. Het Stakeholderoverleg is openbaar

8. Bijlage II Prioriteiten Stakeholdersoverleg voor RES 1.0

Het aantal verwijst naar het aantal keer dat deelnemers aan de enquête dit punt als prioriteit voor RES 1.0 noemden

- Locaties voor duurzame opwek (11 x)
- Participatie (11 x)
- Koppelkansen (6 x)
- Lokaal eigenaarschap (6 x)
- Energieopslag (4 x)
- Warmte (4 x)
- Uitvoering/realisatie (4 x)
- Bovenregionale afstemming (2 x)
- Energiebesparing (2 x)
- Omgevingsbeleid en MER (2 x)
- Belemmeringen (2 x)
- Innovatie en alternatieven (2 x)
- Eerlijke verdeling tussen gemeenten (1x)
- Netwerkkapaciteit (1x)
- Draagvlak (1x)
- Steun energiecoöperaties; met name een gezamenlijk projectenbureau.
- Zorgen over de aanslag op het landschap als gevolg van duurzame energie opwek
- Koppeling c.q. uitwerking naar de warmtetransitie-plannen van de gemeenten
- RES 1.0 meer een regionaal product worden, evenwichtige inbreng van alle partijen.
Verdeling over gemeenten goed uitleggen.

9. Bijlage III Aandachtspunten Stakeholdersoverleg RES 1.0

- Investeer in draagvlak
- Aandacht voor alternatieven
- Houd brede betrokkenheid stakeholders
- Organiseer het proces strak, met heldere afspraken over het HOE
- Meer ruimte voor koppelkansen
- Meer nadruk op de verantwoordelijkheid die de regio heeft. Afschuiven is geen optie: Communicatie, Communicatie, Communicatie
- Versterking energiecoöperaties
- Lokaal eigenaarschap en participatie vastleggen in gemeentelijk beleid
- Probeer weg te blijven van de politieke standpunten
- Zoek de bereidwilligen die er echt iets van willen maken om de aarde goed door te geven aan de volgende generaties
- Iedere stakeholder heeft evenveel kans om zijn/haar inbreng te leveren
- De tijd van vergaderen tussen 16.00 en 18.00 is een erg lastige tijd voor een boer
- Meer investeren in goede gesprekken, in elk geval over lokaal eigenaarschap & koppelkansen & ervaringen met beleid voor zonne-energie
- Investeren in het lokale proces met gemeentebesturen en bevolking
- Netinfrastructuur zoveel mogelijk volgen bij het bepalen van zoekgebieden. Dit om efficiënt om te gaan met de schaarste qua netcapaciteit
- Kijk naar de lessons learned van projecten en processen die al doorlopen zijn. Bijvoorbeeld: bestuurders en coöperaties roepen voortdurend dat lokaal eigenaarschap nodig is om projecten geaccepteerd te krijgen. Check maar eens eerst of dat zo is
- Kijk meer naar meekoppelkansen op andere dossiers, bijvoorbeeld stikstof. Als een kleine 60-jarige varkensboer wil stoppen, kan het hem financieel erg helpen als hij een zonnepark of windmolen kan neerzetten; en dan scoren we dus op twee dossiers
- Breng regie aan in de te ontwikkelen initiatieven
- Zorg voor integraliteit. Zo exact en concreet mogelijk
- Mogelijkheden voor opslag
- Betere communicatie naar bewoners in de regio
- De gemeentelijke participatieprocessen goed in beeld te brengen (maken van overzichten). Er komen veel vragen over participatie
- De beleidskaders in de concrete gebieden voor zon en wind moeten zorgvuldig meegenomen worden. Op het juiste moment, moet het juiste gesprek plaatsvinden met de juiste mensen en de juiste inhoud om uiteindelijk een gedragen RES 1.0 te krijgen
- Begin weer met een breed stakeholdersoverleg
- Vanuit de regio daarnaast de koppelkansen met de warmtevisie gemeenten een plek geven
- Goed communiceren naar de brede achterbannen
- Vooral realistisch concreet worden
- Participatie van inwoners/ondernemers goed inrichten. Goed zicht geven op hoe zij kunnen meedoen in de realisatie en ook op de (RO)instrumenten waarover zij kunnen beschikken
- Goed betrekken van de gemeenteraden. Er wordt te weinig van de geboden gelegenheid gebruik gemaakt (geen verwijt maar constatering). Hoe kunnen we dat veranderen?

10. Bijlage IV Concept-RES: onderzoeksgebieden wind/zon op land

- Barneveld

Gemeente Barneveld werkt aan een Structuurvisie Wind, waarin locaties worden bepaald voor minimaal 12 MW opwekvermogen windenergie. Het betreft zowel ontwikkelen windenergie langs infrastructuur, en andere mogelijkheden voor energieopwekking en innovatie elders.

- Scherpenzeel

Potentieel onderzoeksgebied voor windenergie op basis van Nota van Uitgangspunten Omgevingsvisie Scherpenzeel - realisatie mede afhankelijk van draagvlak.

- Rhenen

- Onderzoeksgebied wind Remmerdense heide, Rhenen. Mogelijkheden voor het opwekken van windenergie in het bos, waarbij voor de ontsluiting zoveel mogelijk gebruik kan worden gemaakt van bestaande wegen. De realisatie is mede afhankelijk van het draagvlak.
- Onderzoeksgebied wind Binnenveld, Rhenen. De kansen voor windenergie in dit gebied worden nader onderzocht. Tevens onderzoeksgebied zon op agrarisch dak. De realisatie is mede afhankelijk van het draagvlak.
- Onderzoeksgebied wind en zon op dak bedrijventerrein Remmerden, Rhenen. De kansen voor windenergie in dit gebied worden nader onderzocht. De realisatie is mede afhankelijk van het draagvlak.

- Wageningen

In Wageningen wordt van verschillende locaties momenteel het draagvlak getoetst, Campus, Binnenveld, Nude, Bos en Haven. Afhankelijk van deze uitslag wordt mogelijk een van deze locaties verder onderzocht op realiseerbaarheid.

- Onderzoeksgebied wind Campus, Wageningen
- Onderzoeksgebied wind / zon op agrarisch dak Binnenveld, Wageningen
- Onderzoeksgebied wind het Nude, Wageningen
- Onderzoeksgebied wind / zon de Haven, Wageningen
- Onderzoeksgebied wind in het Bos, Wageningen
- Daarnaast is in Visie Buitengebied een transformatiegebied vastgesteld waarin, onder voorwaarden, zon ontwikkeld kan worden.

- Veluwe

Nader onderzoek potentie wind in bos op de Veluwe. Veel van de bosgebieden op de Veluwe liggen in N2000 gebieden en/of er gelden restricties zoals laagvliegzones, defensieradar, kwetsbare flora en fauna. Dit maakt de plaatsing van windturbines in dit landschapstype gecompliceerd. Daarom is deze energiepotentie geen onderdeel van de berekende opwek voor de concept-RES.

- Ede

De raad heeft een uitnodigingskader vastgesteld voor wind en zonprojecten: De Wind en zonnewijzer. De wind en zonnewijzer omvat een kansenkaart voor wind en zonprojecten, waarbij ja, mits zones zijn aangegeven. De Wind en zonnewijzer vormt voor Ede het toetsingskader van initiatieven voor grote en kleinere windmolens en voor grote en middelgrote zonnevelden. Participatie (mede-eigendom, communicatie, procesparticipatie en financiële participatie) is onderdeel van de wind en zonnewijzer.

Op basis van het in 2019 vastgestelde uitnodigingskader voor wind en zonprojecten heeft een eerste tender voor grootschalige zonnevelden plaatsgevonden. Realisatie van enkele zonnevelden en enkele concrete initiatieven voor twee en nog eens twee windmolens op bedrijventerreinen langs A12/A30 volgens de procedure en participatie van de wind en zonnewijzer voorbereid.

De komende jaren wordt de realisatie van windenergie op de volgende locaties verder uitgewerkt:

- Windpark A30 (raadsbesluit Q4 2020) Kievitsmeent
- Windpark Maanderbroek
- Walderveen
- Lunteren
- Afslag Ede-Wageningen
- Binnenveld
- Veluwe (zie omschrijving hieronder)

Verder zijn er de volgende Zon op land - initiatieven in beeld:

- uitwerking 3 plannen grote zonnevelden binnen selectieprocedure Wind- en Zonnewijzer ** Nader invullen.
- Mogelijk nieuwe selectieronde grote zonnevelden om 50 hectare uit bestuursakkoord te halen
- Continu open voor plannen zonnevelden tot 2 hectare (aantal in ontwikkeling)
- Ontwikkeling 2 zonneparken + 3 solar carports in eigen beheer (via gemeentelijke BV) - raadsbesluit Q4 2020
- Onderzoek naar zonnepark vliegveld Deelen ism gemeente Arnhem, Liander en Defensie.
- Pilotproject binnen programma hernieuwbare energie op Rijksareaal ism Rijkswaterstaat.

- Nijkerk

Langs de A28 zijn twee mogelijke locaties voor wind in de concept-RES opgenomen. De kaart van de concept RES identificeert kansen voor wind op een locatie ten zuiden, en een locatie ten noorden van Nijkerk

- Renswoude

Voor grootschalige duurzame energieprojecten kijkt de gemeente Renswoude voornamelijk naar de mogelijkheden van wind op land. Zoals vastgesteld in de position paper heeft windenergie de voorkeur boven zonne-energie, waarbij zoveel mogelijk draagvlak het uitgangspunt is.

Uitgangspunt is dat hoe meer economische en sociale doelen een project dient, hoe meer dat bijdraagt aan een positieve afweging van het initiatief.

- Veenendaal

Stedelijk gebied, geen kansen voor wind, wel volle inzet op zon. Aandacht voor inwoners ivm windmolens buitengebied omliggende gemeenten. Veenendaal kijkt er op uit. Hoe profiteren inwoners mee?

- Waterschap Vallei en Veluwe

Stedelijk gebied, geen kansen voor wind, wel volle inzet op zon. Aandacht voor inwoners ivm windmolens buitengebied omliggende gemeenten. Veenendaal kijkt er op uit. Hoe profiteren inwoners mee?

- Provincie Gelderland
- Provincie Utrecht

Voor de provincie Utrecht zullen nieuwe planologische regels voor duurzame energie gaan gelden, bevat in de Omgevingsverordening. Rekening houdend met de inwerkingtreding van de Omgevingswet, zal de Provincie de nieuwe regels vooruitlopend daarop vastleggen in een interim-verordening, die eind 2020 door PS zal worden vastgesteld. In de voorbereiding de RES 1.0 kan het beste worden getoetst aan de ontwerp-omgevingsverordening.

11. Bijlage V Reacties organisaties op concept RES

Gemeenten	Hoofdpijnen debat (commissie / oordeelvormende vergadering)	Besluit	Tekst motie / amendement
Barneveld	16 september raadsvergadering	ntb	ntb
Ede	Oordeelvormende vergadering (11-6-2020): - Het voorliggende bod wordt met gemengde gevoelens ontvangen; - De lobby richting Den Haag om meer alternatieven te zoeken wordt door meerdere fracties gesteund (het gaat om meer dan zon en wind, kernenergie is als optie genoemd); - Meerdere fracties vragen aandacht voor draagvlak onder inwoners en (financiële) participatie; - Er wordt gevraagd hoe er wordt omgegaan met buurgemeenten die niet willen leveren en het vervolgtraject / onderhandelingen richting RES 1.0; - Meerdere partijen geven aan zich niet prettig te voelen bij grote windmolens (in de bossen); - Meerdere partijen vragen aandacht voor de ambities i.r.t. de netcapaciteit. Er is een informatieve sessie toegezegd met netbeheerders (eventueel in regionaal verband);	Besluitvormende vergadering (2-07-20) aangenomen (3 fracties / 4 stemmen tegen, 9 fracties / 35 stemmen voor), amendement verbetering netwerkkapaciteit aangenomen.	Geamendeerd besluit: Op basis van de concept RES Foodvalley het proces met de regionale stakeholders en het Rijk te vervolgen naar een RES 1.0. Het Rijk op te roepen onderzoek te doen naar alternatieve energiebronnen en energiedragers te versnellen en aan te geven wat de daarbij te maken keuzes voor de regio zijn. Het Rijk tevens op te roepen de regelgeving rond netwerkverzwaring met spoed aan te passen, zodat procedures kunnen worden verkort, anticiperend kan worden geïnvesteerd en daarmee de netcapaciteit tijdig kan meegroeien met de uitvoering van de RES(en). Het college op te roepen om in Foodvalley-verband samen met netwerkbeheerders de definitieve RES Foodvalley 1.0 concreet uit te werken: welke aanvullende verfijningen in het regionale netwerk zijn noodzakelijk, zodat zoveel mogelijk kleinere en grotere initiatieven met wind en zon rendabel gerealiseerd kunnen worden, binnen de huidige beleidsdoelen, tot 2030.
Nijkerk	Raadscommissie (18-5-2020): - Inbreng per gemeente (inbreng Nijkerk ten opzichte van inbreng andere gemeenten, hoogte van het bod in relatie tot Gelders Energieakkoord, gevolgen van terugtrekken van een gemeente) - Windenergie (aantal mogelijke locaties voor windmolens in andere gemeenten; mogelijke locatie voor windmolens langs de A1 tussen Hoevelaken en Terschuur) - Bod zonnevelden (het Nijkerkse bod is 40 ha zonneveld en 2 windmolens, dit is uitgangspunt voor proces richting RES 1.0)	Unaniem aangenomen (28-5-2020)	Geen moties of amendementen. Aangenomen besluit.

Gemeenten	Hoofdpijnen debat (commissie / oordeelvormende vergadering)	Besluit	Tekst motie / amendement
	- Andere energiebronnen (onderzoek warmtenet, monitoren andere bronnen) - RES effecten van de aangrenzende regio's op onze regio (afstemming met NW Veluwe en Amersfoort) - Betrokkenheid inwoners (blijven betrekken, wellicht gewijzigde vorm door coronavirus) - Financiële haalbaarheid (gevolgen en kansen economische crisis) - Proces en tijdpad (voldoende tijd voor goede afronding, helderheid over bod bij RES 1.0, rol gemeenteraad)		
Renswoude	Aandacht voor draagvlak bij verdere concretisering richting RES 1.0	Met algemene stemmen aangenomen (26-5-2020)	Geen moties of amendementen. Aangenomen besluit.
Rhenen	1 juli	Raadsvergadering (7-7-20, aangenomen (14 stemmen voor, 3 stemmen tegen) met een Motie over kernenergie en een verworpen VVD-motie over Biomassacentrales	Motie: Verzoek in de lange termijn visie van de regionale energie strategie (RES) Foodvalley een onderzoek naar alle versies van opwekking van kernenergie evenals alle andere innovaties op het gebied van kernfusie en thorium mee te nemen in haar zoektocht naar duurzame energiebronnen, teneinde de energietransitie zo optimaal en volledig mogelijk te kunnen volbrengen.
Scherpenzeel	Op 29 september is de raadsvergadering. Motie Vreemd aan de orde van de dag Scherpenzeel- RES: Voorbehouden bij het vaststellen van de concept RES vanwege nog nader af te wegen kaders t.a.v. R.O., financiële consequenties, technische consequenties, draagvlak, alternatieve bronnen, bedrijfszekerheid. Verzoek om bij het Rijk aan te dringen op onderzoek naar nieuwe technologieën voor alternatieven energiebronnen.	ntb	ntb
Veenendaal		Aangenomen (28-05-20, 11 fracties / 30 stemmen voor, 2 fracties / 2 stemmen tegen) Motie inzet onderhandelingen (de gestelde kaders in de Ontwerp-Omgevingsvisie m.b.t. windenergie te betrekken bij de verdere onderhandelingen over de Veenendaalse inzet in de RES.)	Motie: verzoek de gestelde kaders in de Ontwerp-Omgevingsvisie m.b.t. windenergie te betrekken bij de verdere onderhandelingen over de Veenendaalse inzet in de RES.
Wageningen	Vragen n.a.v. rondetafelgesprek: - Is het ambitieniveau te laag?	Aangenomen (29-6-2020), 1 amendement (ambitie tot 1,0 TWh uit	Amendement: Verzoek bij de regio Foodvalley erop aan te dringen het concept-bod in overeenstemming te brengen met

Gemeenten	Hoofdpijnen debat (commissie / oordeelvormende vergadering)	Besluit	Tekst motie / amendement
	- Moet er een waarschuwend signaal (vanuit de raad) afgegeven worden met betrekking tot biomassa en mestvergisting? - Is de combinatie parkeerplaatsen en zonnepanelen een belemmering voor de subsidie Stimulering Duurzame Energietransitie (SDE)? - Hoe kunnen we het kwetsbaar landelijk gebied zo min mogelijk belasten? - Is het wenselijk een projectgroep energietransitie in te stellen?	te werken) en 1 motie (geen nieuwe biomassacentrales in regionale schets warmte)	de ambitie en een bod te doen van 1,0 TWh opwekking duurzame energie Motie: Verzoek er bij de Regio Foodvalley op aan te dringen om nieuwe biomassacentrales niet op te nemen in de volgende versie van de Regionale Schets Warmte.

Overige partijen

Partij	Reactie	Besluit of formele reactie	Tekst
Provincie Utrecht	20 mei was de eerste bespreking, 10 juni vervolgbespreking Statenvoorstel concept- en ontwerp RES'en. Formele reactie volgt 16 september. Er zijn vragen over: - inwonersparticipatie - haalbaarheid zon op dak - wijze waarop lokaal eigendom vormgegeven wordt - betaalbaarheid energietransitie mensen met laag inkomen	Volgt 16 september na extra PS vergadering	ntb
Provincie Gelderland	Statenbrief 4 augustus 'Vaststelling concept Regionale Energie Strategieën (RES) zes Gelderse Regio's als tussenstap op weg naar de RES'en 1.0', Bijlage: Gelders afwegingskader en wegingscriteria : Aandachtspunten bij de uitwerking RES 1.0: - participatie op individueel inwonersniveau;	Brief 27 mei 2020 'Vaststelling Concept Regionale Energie Strategie voor de regio Foodvalley'	Provincie Gelderland ondersteunt het proces om van de concept RES naar RES 1.0 te gaan. Provinciale Staten hebben in twee moties (17M42,18M39) gevraagd om in gesprek te gaan met

	- efficiënt gebruik van de energie infrastructuur, waarbij vraag en aanbod beter in evenwicht zijn door een beter verhouding tussen zon en wind; - meer aandacht voor de ruimtelijke afweging met andere belangen en koppelkansen, waaronder bijvoorbeeld natuur en landschap, Gelderse maatregelen stikstof, wonen en werk.		gemeenten over grootschalige opwek langs hoofdinfrastructuur. Het concept-bod van de regio sluit goed aan bij de voorkeur voor windturbines langs hoofdinfrastructuur. Voor ons is dat een blijvend aandachtspunt voor RES 1.0 en verder.
Waterschap Vallei en Veluwe			
Natuur en Milieu Gelderland (voorheen GNMF)	Zie brief.	Brief Inbreng concept RES bod (16-7-2020)	Inbreng concept RES bod (16-7-2020): - SH en inwoners vroegtijdig betrekken - Lokale kennis, verdeling lusten en lasten en ondernemerschap zijn nodig voor realisatie van duurzame opwek die op draagvlak kan rekenen. - Afspreken hoe participatie gaat plaatsvinden en wanneer - Maximaal benutten no regret opties, zoals zon op dak, energiebesparing en opwek bebouwd gebied; - Landschapswaarden beschermen en zorgen voor goede ruimtelijke kaders en beleid voor energie irt landschap, natuur en biodiversiteit. Randvoorwaarden omgevingsbeleid inclusief ecologische toets. - Kritisch tegenover zon op land.
LTO Gelderse Vallei	Ook formele reactie beschikbaar? Artikel Nieuwe Oogst: Artikel (10-06-20) : - Geen voorstander van zon op land - RES proces verloopt goed, stakeholderoverleg en boeren ateliers - Individuele ambities van boeren vs sector doelen matchen soms niet (extensivering etc) - Zon op boeren daken wel icm zon op bedrijfsdaken; eventueel windmolens?		
Stedin			
Alliander	Zoeken naar slimme locaties (toekomstbestendig, haalbaar (technisch en financieel, optimalisatie politiek-ruimtelijke aspecten))	Zienswijze volgt 1 oktober	

Coöperatie Vallei- Energie
Energie Nederland
Natuur- en milieufederatie Utrecht
RECRON
De Woningstichting
VNO-NCW VeluweVallei